Äktenskap tryggar inte alltid

Trots att det i dag lämnas mycket information i tidskrifter och på nätet kring den juridiska innebörden av att ingå äktenskap står det ändå klart att det inte är alltför ovanligt att parter lever i villfarelsen att om de bara ingår äktenskap tryggar de alltid varandra ekonomiskt. Man utgår ifrån att efter ingående av äktenskap blir andra handlingar, såsom testamente, överflödigt. Så är inte alltid fallet.

Att ett par som lever som sambos inte ärver varandra automatiskt utan att testamente måste upprättas för att trygga varandra, synes allmänt känt. Om dessa samboende får gemensamma barn eller har barn sedan tidigare är förhållandet likadant. Man måste skriva ett testamente till förmån för efterlevande sambo för att undvika att barnen ärver den först avlidne omgående efter dennes bortgång. Jag upplever att detta är en kunskap som de flesta besitter.

Det finns dock fortfarande parter som tror att bara de gifter sig så blir det alltid automatiskt så att efterlevande make ärver dem efter deras bortgång. Så är det i vissa fall, men i vissa fall inte.

I de familjer, som idag blir mer och mer sällsynta, där två makar lever som gifta och endast har gemensamma barn, är förhållandet sådant att den sist avlidne ärver hela den först avlidnes kvarlåtenskap efter dennes bortgång. Där är det inte nödvändigt att upprätta testamente för att tillförsäkra den efterlevande maken hela arvet efter den först avlidne. Lagen tillförsäkrar efterlevande maken kvarlåtenskapen. Barnen får vänta och erhåller arvet efter båda föräldrarna först efter den sist avlidnes bortgång.

Det finns dock i dag en mängd familjer som ser ut på ett annat sätt. Nya familjebildningar med två parter som hittar varandra senare i livet och som väljer att gifta sig – för att trygga

varandra. Om dessa parter har barn från tidigare relationer och inte får några gemensamma barn, utgör äktenskapet i sig inte något skydd för att trygga den efterlevande maken ekonomiskt.

I ett äktenskap där det på båda håll finns s k ”särkullbarn”, barn från tidigare relationer och inga gemensamma barn gäller följande efter den först avlidne. Efter att bodelning skett (en hälftendelning av dödsboets och efterlevande maken/makans tillgångar efter avdrag för respektive parts skulder) skall den avlidnes kvarlåtenskap omgående tillfalla särkullbarnen. Efterlevande makan/maken ärver ingenting automatiskt.

I de fall där man, vilket är vanligt vid äktenskap på ålderns höst, har skrivit äktenskapsförord med innebörden att var och ens tillgångar skall utgöra enskild egendom (d v s att bodelning ej skall ske vid skilsmässa eller dödsfall) kan en makes dödsfall vid avsaknad av testamente i en relation där endast särkullbarn finns efter den först avlidne, få förödande konsekvenser för den efterlevande. Det kan innebära att efterlevande maka/make (som kanske inte har några direkta tillgångar) inte får något arv alls efter sin avlidne maka/make. De får lämna hus/lägenhet etc. Det finns visserligen en regel som tillförsäkrar efterlevande make/maka 4 gånger basbeloppet tillsammans med dennes egna tillgångar, vilket dock är marginellt och kanske inte alls var vad den först avlidne önskade.

Att man som parter gifter sig innebär sålunda inte alltid en garanti för att den efterlevande maken/makan skall erhålla ekonomisk trygghet vid den först avlidnes bortgång.

Det är av vikt att man ligger steget före och i alla situationer ser över vad lagen säger vid dödsfall eller separation så att man själv kan styra över konsekvenserna så långt möjligt.